

Les 29 Het basispatroon 1 woorddeel / eendelig woord
 met h p b j y (=j) w f v t d
 t of d aan het eind van een de/het-woord
 verkleinwoord maken met -tje na lange klank
 verkleinwoord maken met 'tje na de y
 Tip: medeklinkercombinaties altijd alfabetisch laten
 lezen en oefenen samen met een klinker, want ...

Voor je rap/lied:

ta	to	tu	ti	ty	tie	te	tee
da	do	du	di	dy	die	de	dee

1.	2.	3.	4.	5.	
a	ta	at	aat		
o	to	ot	oot		
u	tu	ut	uut		
i	ti	it	iet	tie	tiener, tieren
y	ty	yt	-		
e	te	et	eet	tee	T/t, bedstee

De d aan het begin van een woord klinkt als een zachte t:

1.	2.	3.	4.	5.
a	da	ad	aad	
o	do	od	ood	
u	du	ud	uud	
i	di	id	ied	die
y	dy	yd	-	
e	de	ed	eed	dee

Ik spreek de d aan het eind van een woord uit als de t.

Waar staan de korte klanken met de t of de d?

In de kolom 3. Ook in kolom 2 bij de e.

Weet je nog waardoor deze klanken kort zijn?

Check je antwoord door te kijken in Les 26.

Ik spreek dt aan het eind van een woord uit als de t.

Waarom je een d of een t of dt aan het eind van een woord moet schrijven, krijg je volledig uitgelegd in Les 31 tot en met Les 34 over 'de persoonsvorm'.

Nu gaat het er vooral om dat je dergelijke woorden goed kunt lezen. Je leerkracht of iemand anders zorgt ervoor dat jouw zin rond een woord klopt.

Maar misschien kan je het antwoord al een beetje bedenken als je eens goed kijkt naar de zinnen die je samen met je leerkracht maakte met 'bof' en met 'boft', 'wed' en 'wedt', 'bied' en met 'biedt', 'baad' en 'baadt'.

Woorden met 1 woorddeel / 1 lettergreep:

ja Tja! at Ad had haat Pat pad bad baad baadt baat jat
 wat waad waadt wad vat vaat dat daad
 hot bot boot bod bood pot poot hop hoop hopt hoopt top
 tob tobt topt dof doof doft dooft hoofd pof pofst bofen
 boft fopt tot dot dop doop dopt doopt vod dood doodt
 hut put jut fut fuut puft wuft tub tuf tuft tut 'tuut tuut'
 Duh! dub dubt duf dut Buut!
 it hit pit Piet bit biet bid bidt bied biedt wit wiet fit vit
 tip tipt dip diep dipt diept die dief dit
 het (met eh-klank om te beginnen) heet pet peet bed beet Ed Ted
 Jet heft heeft wet weet weef weeft wed wedt deed dep
 dept vet tee thee

Waarom moeten we een d aan het eind van een woord schrijven, als we daar toch een t horen?
 Waarom 'de biet' en 'het bad'?

Ik hoor een d/t-klank aan het eind van een woord.
 Ik kan het woord langer maken met een uh-klank.
 Hoor ik in dat langere woord de t, dan moet ik die t ook
 schrijven in het kortere woord.

Hoor ik in dat langere woord de d, dan moet je die d ook schrijven in het kortere woord:

de wat, want de watten het vod, want de voddën
de biet, want 3 bieten het bed, want de bedden

Let op: de vorige regel geldt niet voor de 'persoonsvorm die in de tegenwoordige tijd staat', zie Les 31 en volgende lessen. Maar geldt dus wél voor een persoonsvorm die in de verleden tijd staat.

Welke woorden met de d en/of t klinken hetzelfde?

Schrijf die woorden als woordpaar naast elkaar en maak er dan zinnen mee, zodat het duidelijk voor je is, welke betekenis hoort bij welke schrijfwijze.

Eendelige woorden met meerletterklinkers. Dat zijn lange klanken, weet je nog:

tij dij bij bijt tijd wijd wijdt taai ooit tooi tooit fooi dooi
dooit Doei! toe toet voet voed voedt doe doet hoed
hoedt woedt woef fout hout houd houdt touw douw = duw
douw = duwt dauw woud oud ui uit tuit duit duif buit
huid teut peut

Verkleinwoorden maak je niet alleen met -je, maar ook met -tje.

Ik heb een woord dat eindigt op ee, ie of een meerletterklinker.

Ik maak het verkleinwoord van dat woord met -tje:

Fie Fietje, thee theetje, aai aaitje, fooi footje, ei eitje, bij
bijtje, toe toetje, touw touwtje, duw duwtje.

idee ideetje, p pee p peetje, fee feetje,

b bee b beetje (bee-tje, de letter) beetje (een beet-je, de hoeveelheid)

Hoe schrijf je verkleinwoorden van woorden in de blauwe reeks tij tot peut?

Van welke woorden uit Les 28 die op een medeklinker eindigen kan je verkleinwoorden maken?

Van welke woorden uit Les 28 die op de lange klank ie, of ee of op een meerletterklinker eindigen kan je het verkleinwoord maken? Hoe schrijf je die woorden?

Meerdelige woorden:

a da ada Ada da da Dada! ha yat Hayat

fo to foto ot to Otto tob be tobbe bot te botte

o de ode do de dode dodo bo de bode do ve dove doffe doffe o det te Odette

ju te jute jut te jutte ju do judo tu tu tutu uf duffe duffe du o duo

fit te fitte wit te witte Piet Pietje i da Ida i dee idee

di do Dido di to dito ty pe type ia tia to yo ta Toyota

vet te vette Ed dy Eddy Ted dy Teddy eo heo Theo

Kan jij de reden bedenken waarom we in de bovenstaande woorden de dubbele t zien staan?

De eerste t maakt de korte klank van het eerste woorddeel duidelijk, ook al spreken we die eerste t eigenlijk niet uit.

We zeggen bijvoorbeeld: "fihte Oh to" in plaats van "fitte Otto" als we fitte Otto hardop lezen.

De eerste t laat de lezer zien: je moet een korte klank zeggen in dit woorddeel.

De tweede t hoort bij de klinker die erna komt/maakt de uh-klank van de e, en dat tweede woorddeel spreken we ook duidelijk uit: "...te ...to."

Wat had je gelezen als er 'fite Oto' had gestaan?

Ja, dan had de i de lange klank gekregen, en de eerste O ook.

Kan jij nu uitleggen waarom 'doffe' een dubbele f heeft?

Meerdelige woorden met meerletterklinkers:

wijde weide beide heide hoede woede foute oude auto

(auto kan ook worden uitgesproken als "oto", met de Franse uitspraak.)

We moeten je nog iets vertellen over verkleinwoorden maken.

Ik heb een woord dat eindigt op de enkele a, o, u, i.

Ik verklein dat woord door die enkele klinker te vervangen door

-aatje, -ootje, -uutje, -ietje:

zeg: "dubbel a tee jee e"

pa paatje, opaatje, foto fotootje, tutu tutuutje, Bibi Bibietje

Wat zou je gelezen hebben, als die laatste klinker niet verdubbeld was?

Helemaal goed, dan las je korte klanken in het tweede woorddeel: -patje, -totje, -tutje, -bitje.

Maar over één lange klank hebben we het nog niet gehad: de i-klank van de y. Hoe maak je een verkleinwoord van een woord dat eindigt op de y?

Met apostrof + tje: 'tje

Ik heb een woord dat eindigt op de y = i-klank.

Ik verklein dat woord met 'tje:

zeg: "apostrof tee jee e"

baby baby'tje, hobby hobby'tje

Tip:

Als je praat over de klank van een medeklinkercombinatie, spreek die dan nooit als klank uit, maar spel die combinatie alfabetisch, dus:

"Ik hoor de klank tj" zeg je als "Ik hoor de klank tee jee".

Want anders bestaat het risico dat je er stiekem een klinkerklank (uh-klank) achter zegt om het woord duidelijker uit te spreken. Wil je de uitspraak van zo'n medeklinkercombinatie oefenen, schrijf en lees die dan altijd met een klinker erbij, dus de medeklinkers+klanker, of klinker+medeklinkers, bijvoorbeeld: tja tjo tju, tji, tje, en andersom aft, oft, uft, ift, eft.

Net als bij de medeklinkers uit de vorige lessen kunnen te en de ook de e-klank krijgen als er nog een woorddeel volgt.

Zie Les 39.